

УДК 331.5-053.6

**ДІЯЛЬНІСТЬ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЦЕНТРІВ У ВИРІШЕННІ
ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ**

Біліченко О.С., к.е.н, асистент кафедри економічної теорії і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Постановка проблеми.

В Україні, як і у світі, рівень незайнятості серед молоді удвічі вищий, ніж середній для всіх вікових категорій. Кожен п'ятий українець віком від 15 до 24 років не навчається і не працює. Однак молодь не завжди має необхідні навички, що стає перешкодою до отримання роботи та подальшого кар'єрного росту [1].

Проблеми з працевлаштуванням виникають не тільки у підлітків і людей, які шукають некваліфіковану роботу, а й у молоді з вищою освітою. Пошуки першого робочого місця, невідповідність рівня та якості отриманої освіти професійним обов'язкам, відсутність досвіду роботи, невідповідність запитів молоді та пропозицій роботодавців посилюють напруження на ринку праці.

Безробіття у молоді частіше, ніж у людей старшого віку, стає причиною небезпечних для людини та суспільства наслідків: зниження рівня життя, падіння легальної зайнятості, зростання злочинності, соціальної ізоляції, депресії, проблем із здоров'ям, втрату мотивації до праці, зміни структури ціннісних орієнтацій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питанням працевлаштування молоді присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, а саме: Вільчінської О., Головатого М.Ф., Чигрина В.О., Якуби К.І. Молодіжні проблеми досліджували і відомі іноземні вчені: Кербаль М., Савелов А.Р., Староверов В.В. та інші. Проте, враховуючи повноту і складність цієї проблеми, а також постійні зміни в економіці

України в сучасних умовах, залишаються актуальними дослідження питань діяльності університетських центрів, що сприяють успішному працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів.

Формування завдання дослідження.

Метою нашої роботи є дослідження діяльності університетських центрів у вирішенні проблеми працевлаштування молоді з урахуванням особливостей розвитку українського суспільства.

Виклад основного матеріалу.

Недостатній досвід, відсутність професійних знань, моральна невідповідність до конкуренції призводить до того, що для молоді досить проблематично реалізувати своє право на працю. Роботодавці віддають перевагу спеціалістам з досвідом, а кандидатам без досвіду пропонують низьку заробітну плату або вакансію, дуже далеку від набутого фаху. Такі умови здебільшого не можуть задовольнити очікувань молоді амбітної людини.

Основною причиною низької конкурентоздатності молоді на ринку є брак професійних знань, відсутність необхідної кваліфікації і трудових навичок. Поряд із цим молодь досить вигідно відрізняється від інших категорій населення своєю здатністю до творчої діяльності, високою працездатністю і мобільністю, сприятливістю до інновацій, гарним здоров'ям, тривалим періодом майбутньої працездатності.

Молодь покликана формувати майбутнє української держави, розбудувати її, зміцнювати, виводити на передові економічні, наукові, культурні рубежі. Тому вивчення передумов і чинників, що сприяють чи перешкоджають інтеграції молоді у ринок праці, її адаптації до нового статусу працівника - одне з основних завдань молодіжної політики країни.

Молодіжна державна політика була і залишається на сьогодні одним із ключових напрямків внутрішньої політики держави, предметом особливої уваги з її боку. Для сприяння працевлаштуванню молоді Кабінетом Міністрів України затверджено розпорядження №1726 від 27 серпня 2010 р. «Про

підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів». З метою забезпечення реалізації права на роботу випускників вищих навчальних закладів відповідно до Закону України "Про вищу освіту", цим документом було передбачено:

1) розробити методичні рекомендації щодо запровадження у вищих навчальних закладах навчального курсу з питань формування у студентів практичних навичок працевлаштування в умовах ринкової економіки;

2) разом з Міністерством праці та соціальної політики і Державним комітетом статистики забезпечити вдосконалення системи обліку працевлаштованих випускників вищих навчальних закладів;

3) розробити та затвердити типові положення про підрозділ сприяння працевлаштуванню, передбачивши, що його основними завданнями є:

- проведення постійного аналізу попиту і пропонування на ринку праці фахівців, підготовку яких здійснює вищий навчальний заклад;

- налагодження співпраці з державною службою зайнятості, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, які можуть бути потенційними роботодавцями для випускників і студентів;

- інформування випускників і студентів вищого навчального закладу про вакантні місця на підприємствах, в установах та організаціях, що відповідають їх фаховій підготовці (спеціальності);

- подання державній службі зайнятості за місцем проживання випускника, у якого питання працевлаштування залишається невирішеним, відомостей про нього та здійснення разом з державною службою зайнятості заходів щодо пошуку першого робочого місця [2].

Наведені завдання, в цілому, досить комплексно охоплюють проблеми, які стоять перед центральними органами виконавчої влади, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади та підрозділів сприяння працевлаштуванню студентів і випускників ВНЗ.

З метою сприяння успішному працевлаштуванню молоді та забезпечення сталого розвитку виробництва Миколаївською обласною

державною адміністрацією було розроблено розпорядження № 267-р від 13.08.2012 «Про затвердження заходів щодо виконання у Миколаївській області Державної програми розвитку внутрішнього виробництва».

Основними заходами зі сприяння працевлаштуванню молоді є профорієнтаційні та інші послуги у навчальних закладах різного рівня, центрах зайнятості та громадських організаціях:

- дослідження з метою визначення спеціальностей, професійних навиків та рівня кваліфікації, якими повинні володіти випускники та інші безробітні;

- включення до навчальних програм обов'язкового стажування студентів останніх курсів на підприємствах, в установах та організаціях для набуття випускниками практичного досвіду роботи;

- пропагування серед студентів роботи за сумісництвом у вільний від навчання час та організація експериментальних підприємств у навчальних закладах;

- запровадження у програмах навчальних закладів курсів з техніки пошуку роботи та факультативних занять з організації власної справи;

- організація інформативних семінарів та тренінгів щодо можливостей працевлаштування, активізації власних зусиль у вирішенні проблем зайнятості;

- організація зустрічей з роботодавцями та колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес;

- розробка та впровадження дієвого механізму фінансової та іншої підтримки підприємств, установ та організацій, які активно сприяють вирішенню проблеми безробіття серед молоді;

- створення додаткових робочих місць, у т. ч. створення молодіжних підприємств;

- організація громадських робіт;

- перекваліфікація молоді (школи молодого підприємця, молодіжні бізнес-тренінги, бізнес-інкубатори, модельні центри тощо);

- інформування молоді про наявність вакантних робочих місць (банк даних про вакантні робочі місця, ярмарки робочих місць, молодіжні біржі праці);

- використання міжнародного досвіду в частині обміну студентами з метою стажування, виконання волонтерських та тимчасових робіт.

Важливим та дієвим напрямом у вирішенні проблеми зайнятості молоді є розвиток молодіжного підприємництва. На жаль, розвиток молодіжного підприємництва ускладнюється з таких причин:

- відсутня правова захищеність молодого підприємця;
- низький рівень економічних та правових знань керівників і провідних спеціалістів підприємств;
- недовіра громадян до державної політики підтримки підприємництва;
- корупція й недосконале податкове законодавство;
- великий ризик розпочати власну справу;
- відсутні лояльні умови фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки.

Основною перешкодою успішного ведення бізнесу в Україні молоді підприємці вважають діючу систему оподаткування (часті зміни податкового законодавства, велика кількість податків та їх високі ставки), а також численні перевірки з боку державних органів. Негативний вплив має адміністративний тиск та система дозвільних процедур. Найскладніше отримати дозвіл на земельні ділянки, будівництво та перебудову приміщень.

Сучасний фахівець для успішної роботи за обраною спеціальністю поряд із глибокими теоретичними знаннями фундаментальних і професійних дисциплін має володіти необхідними вміннями та навичками, щоб ефективно застосовувати свої знання у житті і майбутній роботі.

Недостатнє ставлення випускників до професійного життя є причиною невдач у майбутньому і призводить до хронічного невдоволення своїми обов'язками, постійних конфліктів з колегами та керівництвом. Вибір повинен бути усвідомленим, тільки тоді буде досягнуто успіху. При визначенні сфери

майбутньої трудової діяльності молоді люди навіть вдаються до досить сумнівних методів, наприклад звертаються до астрологів. Визначаючи свій шлях, необхідно спиратися на власні знання, досвід і інтуїцію. Мультимільйонер Еріх Лежен, який став символом економічного процвітання Німеччини, радив щодня починати з питань : «У якій галузі я можу стати першим?», «У чому мої сильні сторони?». На його думку, для досягнення успіху необхідно визначити шлях, який відповідає стремлінню, таланту і здібностям. Важливо не впадати у відчай і не робити поспішних висновків, якщо конкретна і чітка мета поки що відсутня. Необхідно скласти перелік сильних своїх якостей, а потім проаналізувати, в яких галузях діяльності вони можуть бути затребувані.

Практика покликана підвищити роль набуття студентами професійної майстерності. Вона є складовою частиною освітньо-професійної програми вищої освіти. Практика студентів організовується в навчальному закладі відповідно до Державних стандартів вищої освіти і «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України».

За дослідженнями західних університетів, які вони проводять серед своїх випускників, найбільша частина студентів отримує роботу після закінчення університету у працедавців, в яких вони проходили стажування під час навчання.

Проблема працевлаштування випускників – один з найбільш важливих напрямів будь якого навчального закладу. На сьогодні, ситуація, яка пов'язана з працевлаштуванням, набула суспільного характеру і викликала особливий інтерес серед випускників та громадськості.

До цього привели планові перевірки вищих навчальних закладів Державною фінансовою інспекцією України, в результаті яких нараховані штрафні санкції за використання бюджетних коштів, оскільки не було забезпечено стовідсоткове працевлаштування випускників, які навчались за бюджетні кошти, та їх відпрацювання протягом трьох років.

Для вирішення проблем із організації практичної підготовки й сприяння працевлаштуванню випускників в Миколаївському національному університеті функціонує центр працевлаштування студентів та випускників (далі-Центр працевлаштування). Свою роботу він розпочав із листопада 2010 року і керується у свої діяльності «Положенням про центр працевлаштування студентів і випускників Миколаївського національного аграрного університету», затвердженим рішенням вченої ради університету. Центр працевлаштування, організовує свою діяльність відповідно до чинних законодавчих актів України: розпорядження Кабінету Міністрів України №1726-р, «Положення про порядок працевлаштування випускників ВНЗ», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996 р. за № 992, «Порядком працевлаштування випускників аграрних ВНЗ, підготовка яких здійснюється за державним замовленням з урахуванням специфіки галузі», затвердженого наказом Міністерства аграрної політики України №248 від 06.06.2005р.

В університеті створено комісію по персональному розподілу випускників, яку очолює ректор університету. Комісія забезпечує повний розподіл випускників на місця роботи.

Центр працевлаштування постійно проводить роботу щодо накопичення банку потенційних роботодавців (підприємств різної форми власності). До такого переліку внесено близько 400 підприємств, організацій, установ України. Центром працевлаштування проводиться постійний моніторинг ринку праці Миколаївської та інших областей щодо необхідності забезпечення у профільних фахівцях. Вже укладено 425 договорів про проходження навчально-науково-дослідницьких, технологічних практик з можливістю подальшого працевлаштування. Серед найбільших замовників кадрів є: ТОВ СП «Нібулон», ФГ «Владам», ВАТ «Радсад», ВАТ «Племзавад «Степной» Запорізької області, СГПП «Техмет-Юг», ТОВ «Альянс-С», «Сорочинські ковбаси», «Кінологічний центр УМВС України, ДПРСПЦ «Південьконецентр» Миколаївської області та інші.

Для ефективної роботи Центру працевлаштування випускників створено банк вакансій. Укладені договори про співпрацю з Заводським районним центром зайнятості та Миколаївським обласним управлінням агропромислового розвитку при облдержадміністрації, що надають списки вакансій по місту Миколаєву та області. База вакансій оновлюється на початку кожного місяця. Роботодавці та студенти мають можливість переглядати інформації про Центр працевлаштування і в мережі Інтернет, використовуючи ресурси сайту університету.

Центром працевлаштування постійно проводиться презентації, зустрічі з потенційними роботодавцями, представниками центральних та місцевих органів виконавчої влади, службами зайнятості. З метою ознайомлення студентів з потенційними працедавцями проводяться ярмарки вакансій, а для залучення випускників до підприємницької діяльності надаються юридичні консультації по налагодженню власної справи.

Центром працевлаштування проводиться робота з організації вторинної зайнятості студентів. В університеті з 2001 року функціонує трудовий загін МНАУ. Трудовий загін Миколаївського національного аграрного університету в літній період 2012 року у кількості 105 осіб працював на підприємстві Навчально-науково-практичного центру Миколаївського національного аграрного університету (ННПЦ МНАУ), розташованому в Миколаївському районі. Студенти проводили сільськогосподарські, будівельні та ремонтні роботи.

Для успішного працевлаштування випускників за фахом в Миколаївському національному аграрному університеті передбачені заходи, що спрямовані на підвищення конкурентоспроможності фахівців на ринку праці та участь роботодавців у навчальному процесі:

- проводиться контроль працевлаштування випускників, направлених на робочі місця згідно з розподілом або тристоронніми угодами за останні три роки;

- забезпечується збереження та розширення навчально-методичної і матеріальної баз Інституту післядипломної освіти та його відділень задля отримання випускниками 2-3 робочих професій (згідно вимог Болонського процесу);

- розроблено та розміщено на сайті університету електронні заявки для роботодавців та анкети випускника для вирішення питань підбору вакансій та забезпечення працевлаштування випускників університету;

- спільно з Головним управлінням агропромислового розвитку Миколаївської облдержадміністрації, районних Центрів зайнятості та університету проведено заходи з інформування випускників про наявні вакансії;

- працевлаштовані найкращі випускники в Навчально-науково практичному центрі Миколаївського національного аграрного університету за рахунок реалізації програми інноваційного розвитку університету;

- проводиться практика та стажування студентів університету за кордоном за різними програмами з метою покращення знання іноземної мови, освоєння передового досвіду;

- проводяться ярмарки вакансій для студентів університету з метою вирішення питань працевлаштування;

- проведено круглий стіл для студентів 5-6 курсів «Перше робоче місце: шлях до успіху»;

- проведено семінар «Трудовий загін – вторинна зайнятість молоді»;

- проведено тренінг «Психологічні аспекти трудової адаптації на першому робочому місці»;

- організовано та проведено в бібліотеці університету та її філіях виставки «Сучасне молодіжне підприємництво»;

- постійно проводяться семінари для студентів-випускних курсів з питань складання резюме, професійної адаптації, проходження співбесіди з роботодавцем;

- налагоджена робота з керівниками підприємств, установ, організацій щодо надходження інформації про наявні вакансії;

- організовується проведення на базі підприємств різних науково-технічних заходів (днів кар'єри, виставок, презентацій, захист курсових та дипломних проектів тощо).

Висновки. Працевлаштування випускників, налагодження соціального партнерства з роботодавцями, забезпечення соціальних і економічних потреб випускників у робочих місцях, а роботодавців – у кваліфікованих кадрах, прямі контакти студентів із роботодавцями – запорука успішного працевлаштування молоді. Працедавці віддають перевагу молодим спеціалістам, яких вони вже знають і які зарекомендували себе під час навчання, виробничої практики та стажування.

Діяльність університетських центрів, що сприяють працевлаштуванню випускників вкрай необхідна, а набутий досвід у цьому напрямі потребує поширення. Ділянка роботи щодо практики та працевлаштування дуже відповідальна. Центр працевлаштування студентів і випускників Миколаївського національного аграрного університету ґрунтовно підходить до вирішення питання працевлаштування, співпрацює з установами, підприємствами, формує і збагачує тісні стосунки з органами виконавчої влади, місцевого самоврядування, функціональними управліннями і відомствами, а головне, не зупиняється на досягнутому.

Література.

1. Журавська А. Проект IDEA нагородили за створення можливостей для працевлаштування молоді. [Електронний ресурс] : - Режим доступу : <http://nagolos.kiev.ua/ua/news/8553-proekt-idea-nagorodili-za-stvorennja-mogelivostey-dlya-pratsevlashtuvannja-molodi>.
2. Про підвищення рівня працевлаштування випускників вищих навчальних закладів. Розпорядження Кабінету Міністрів України №1726 від 27.08.2010р. [Електронний ресурс] : - Режим доступу : <http://document.ua/pro-pidvishennja-rivnja-pracevlashtuvannja-vipusknikiv-vishi-doc31443.html>

Діяльність університетських центрів у вирішенні проблеми працевлаштування молоді

Біліченко Олександр Степанович

У статті розглянуто проблему працевлаштування молоді. Досліджено діяльність університетських центрів у вирішенні питань працевлаштування випускників. Особливу увагу приділено досвіду роботи центру працевлаштування студентів і випускників Миколаївського національного аграрного університету.

Ключові слова: працевлаштування, молодь, стажування, центр працевлаштування.

Деятельность университетских центров в решении проблемы трудоустройства молодежи

Биличенко Александр Степанович

В статье рассмотрена проблема трудоустройства молодежи. Исследована деятельность университетских центров в решении вопросов трудоустройства выпускников. Особое внимание уделено опыту работы центра трудоустройства студентов и выпускников Николаевского национального аграрного университета.

Ключевые слова: трудоустройство, молодежь, стажировки, центр трудоустройства.

The activities of the University Centers in the context of solving the problem of youth job placement

Bilichenko Alexander S.

The article deals with the problem of job placement of youth. The activity of University Centers in this process is investigated in the article. A great attention is attracted to experience of University Center of students and graduating students of Mykolaiv National Agrarian University.

Keywords: employment, youth training, employment center.